

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Leadership of monk school directors in savanakheth province Lao people's democratic republic

พระโอเด (โพธิจกโก) วิลันดอน¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพไศล² ดร.วีระวัฒน์ ดวงใจ³

Phra Ode Bodhicakko (Vilandone)¹ Asst. Prof. Dr.Thawatchai Pailai² Dr.Weerawat Duangjai³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ในโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 95 รูป/คน ได้มาโดยการสุ่มแบบใช้สัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 รูป ครูพระสงฆ์ จำนวน 37 รูป และครูฆราวาส จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ มีความเชื่อมั่น .985 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ t-test, และ One-Way ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส โดยรวม อยู่ในระดับมาก
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีสภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูฆราวาสมีความคิดเห็น มากกว่า ครูพระสงฆ์
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์, แขวงสะหวันนะเขต, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Education Educational Administration Program Sakon Nakhon Rajabhat University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²Course teacher in Master of Education Program And Doctor of Philosophy Program in Educational Administration Program Sakon Nakhon Rajabhat University

³ข้าราชการบำนาญ

³Pensioner

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: พระโอเด (โพธิจกโก) วิลันดอน, Ovilandone@gmail.com

รับเมื่อ 20 เมษายน 2562 แก้ไข 7 พฤษภาคม 2563 ตอรับ 9 พฤษภาคม 2563

5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ควรได้รับการพัฒนา จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine administrators' leadership at Buddhist Monk Schools in Savannakhet province in Lao People's Democratic Republic (Lao PDR). The samples, obtained through proportional stratified random sampling, consisted of 11 Buddhist administrator monks, and 37 Buddhist monk teachers, and 47 non-monk teachers, yielding a total of 95 persons from Buddhist Monk Schools in Savannakhet province in Lao PDR in the academic year 2019. The research instrument for data collection was a rating scale questionnaire containing administrators' leadership of Buddhist Monk Schools with the reliability of .985. The statistics for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis testing was done through t-test, and One-Way ANOVA.

The findings were as follows:

1. Administrators' leadership at Buddhist Monk Schools in Savannakhet province in Lao PDR, as perceived by participants as a whole was at a high level.
2. Administrators' leadership at Buddhist Monk Schools in Savannakhet province in Lao PDR, as perceived by participants with different positions, as a whole was not different. As for individual aspect, strategic leadership was perceived with the statistically significant difference at the .05 level. In terms of academic leadership and instructional leadership, there were different with the statistically significant difference at the .01 level. The non-monk teachers expressed opinions concerning the said variables more than the monk teachers.
3. Administrators' leadership at Buddhist Monk Schools in Savannakhet province in Lao PDR, as perceived by participants with different education level as a whole and individual aspect was not different.
4. Administrators' leadership at Buddhist Monk Schools in Savannakhet province in Lao PDR, as perceived by participants with different work experiences as a whole and individual aspect was not different.
5. Administrators' leadership at Buddhist Monk Schools in Savannakhet province in Lao PDR involved three aspects: Strategic leadership, Academic leadership, and Instructional leadership.

Keywords: Administrators' Leadership in Buddhist Monk Schools, Savannakhet Province, Lao People's Democratic Republic

กุ่มิหลัง

การจัดการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไป ท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (globalization) ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยน การแข่งขันเพื่อชิงความได้เปรียบ การเปลี่ยนแปลงทางบริบทของสังคม ด้านการเคลื่อนไหวของเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งทำให้ทุก ๆ ฝ่ายต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการที่จะต้องพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตามสภาวะเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ล้วนส่งผลต่อความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ที่จะส่งผลกระทบต่อตรงต่อบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา อันจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพในการทำงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในโลกยุคใหม่นี้ ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ เพราะความสามารถและศักยภาพในการผลิตของแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ของ

คนในชาติ ประเทศที่พลเมืองมีการศึกษาย่อมได้เปรียบในการแข่งขันเสมอ การพัฒนาคน หรือยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีความเชื่อว่า หากคนได้รับการพัฒนา ได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด “คน” จะเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาประเทศทุกด้าน ดังนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพที่มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และมีหัวใจและศรัทธาในอาชีพ เพื่อที่จะดำเนินการอันจะทำให้เกิดการจัดการศึกษาใหม่อย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ โดยการหารูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาของสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยต้องยึดหลักการว่าหัวใจแห่งการบริหารจัดการสถานศึกษาคือการที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเพื่อตอบสนองความจำเป็นของสังคมได้อย่างเหมาะสม และต้องสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการการศึกษาในทุกด้าน (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ, 2556, หน้า 11-12)

ประสิทธิผลของโรงเรียนหรือผลสำเร็จในการบริหารการจัดการศึกษาในโรงเรียน จะสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้แล้ว ผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นความพึงพอใจแก่บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน หรือสรุปได้ว่าประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง การบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้ดำเนินงานตามภารกิจของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (วิทยา สนวนกุลลาบ, 2558, หน้า 22) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 28 - 122) ได้กำหนดแนวทางในการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานต่าง ๆ โดยแบ่งขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษาได้ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีส่วนผลักดันประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกลมีความสามารถในการวางแผน กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการสร้างทีมงาน มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของตนเพื่อให้สามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนโรงเรียนสงฆ์ ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาสมีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาสมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

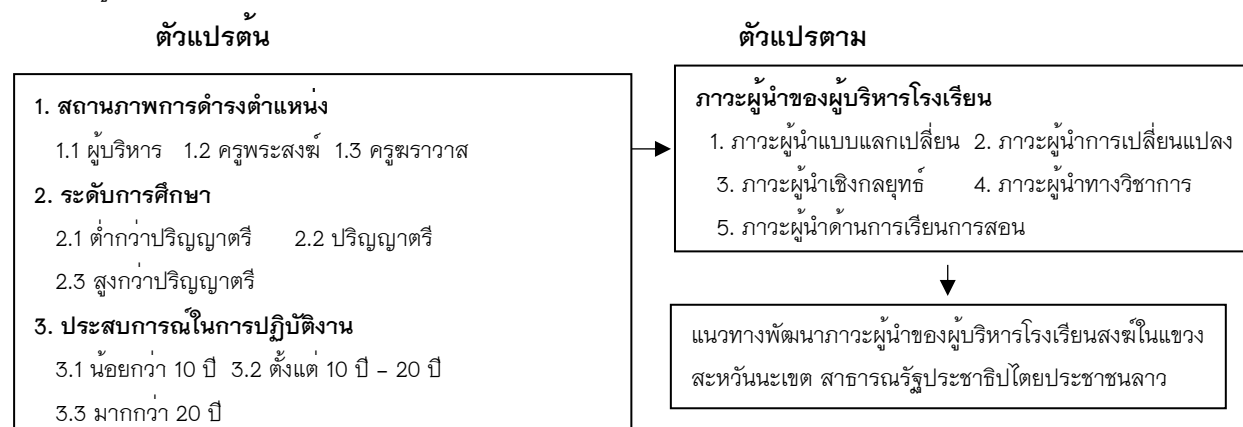
4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาสในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาสจำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งที่ต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาสที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาสจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
5. เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนคติของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Bass (1985); Bass & Avlio (1994); Burns (1987); Fiedler (1976); Hersey & Blanchard (1972); House & Mitchell (1974); Howell & Costly (2001); Lusser & Achua (2001); Yuki (1987); จิโรจน์ สารรัตน์ (2557); ได้สรุปเป็นตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารในการวิจัยครั้งนี้ 5 แบบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 5) ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน ซึ่งสามารถแสดงออกมาเป็นภาพประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู โรงเรียนสงฆ์ ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประจำปีการศึกษา 2561 จาก 11 โรงเรียน จำนวน 115 รูป/คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 รูป ครูพระสงฆ์ จำนวน 46 รูป และครูฆราวาส จำนวน 58 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาสโรงเรียนสงฆ์ ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประจำปีการศึกษา 2561 โดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 รูป/คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 11 รูป ครูพระสงฆ์ จำนวน 37 รูป และครูฆราวาส จำนวน 47 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำรา โดยเป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำถามเป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check List) ซึ่งถามในเรื่องต่อไปนี้ ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นลักษณะของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's 5 Scale)

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นลักษณะของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's 5 Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้บริหารโรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลายแขวงสะหวันนะเขต เพื่อขอความร่วมมือจากการตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขออนุญาตให้เก็บข้อมูลไปขอความร่วมมือและคำแนะนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ทราบ และขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงสะหวันนะเขต

3. ผู้วิจัยได้ติดต่อขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้ติดตามเก็บ ถ้าเก็บครั้งแรกไม่ได้ ผู้วิจัยจะติดตามเก็บในรอบต่อไปจนได้ครบตามจำนวน

4. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว เมื่อพบว่า แบบสอบถามทุกฉบับ มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน และด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีสภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยครูฆราวาสมีความคิดเห็นในด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มากกว่า ครูพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนา ผู้วิจัยนำภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมมาวิเคราะห์ก่อนสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 1) ผู้บริหารต้องมีกลยุทธ์ที่ดี ต้องมีกระบวนการที่ชัดเจน เช่น หลัก PDCA มีกระบวนการประชุม 2) มีมุมมองที่หลากหลาย ใช้ทักษะความคิด การประเมิน การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประยุกต์ ความเข้าใจ 3) ต้องมีแผนที่ดีในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ ลงมือปฏิบัติให้มีผลสำเร็จ มีความรู้ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ต่อตนเอง หน่วยงานและ เพื่อนร่วมงาน 4) ใช้ความสามารถในการวางแผน ใช้คนให้ถูกกับงาน ตามความถนัดของแต่ละบุคคล

5.2 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ 1) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมความเป็นเลิศและความเป็นผู้นำของนักเรียน 2) ควรมีความคิด มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวหน้า ทันสมัย มีทัศนคติเชิงบวก 3) ควรพัฒนาตนเอง พัฒนาการเรียนการสอน ควรใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา จัดทำแผนมีการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ 4) แนะนำหลักการสอนอบรมครูให้ครู อาจารย์ เป็น Coaching ให้มีความรู้ SWOT เข้ามาใช้ ตรงต่อเวลา ให้มีความรับผิดชอบ

5.3 ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน 1) ครูต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตนเองและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนใหม่ ๆ 2) กำหนดทิศทางในการเปลี่ยนแปลง พัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน ใช้เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ 3) พัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยี ต้องมีการวัดผลประเมินผลครูผู้สอน 4) ต้องมีทักษะแรงจูงใจแก่นักเรียนให้ใช้ความสามารถที่มีนำออกมาใช้ให้ถูกกับบุคลิกของนักเรียน กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจ กำหนดทิศทางในการสร้างเพื่อให้ประสบผลสำเร็จแสดงถึงการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน และด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายเหตุผลประกอบในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา สงคราม (2556, หน้า 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกแบบอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนอยู่ใน ระดับมาก 2 ด้าน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบวางเฉย ภาวะผู้นำแบบการให้รางวัลตามสถานการณ์ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพในระดับมากที่สุด 4 เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ ภาวะผู้นำแบบกระตุ้นการใช้ปัญญา ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคลและ ภาวะผู้นำแบบจูงใจ ความแตกต่างของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กมีการใช้ภาวะผู้นำใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์มากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีการใช้ภาวะผู้นำแบบกระตุ้นการใช้ปัญญามากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้ภาวะผู้นำแบบใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์มากที่สุด และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีการใช้ภาวะผู้นำแบบจูงใจมากที่สุด และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ข้อสรุปว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญในทุกด้านผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาด้วยวิธีการเข้าร่วมการประชุม เข้าร่วมการอบรมการศึกษาดูงาน การศึกษาจากเอกสาร ตำรา และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

1.2 ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน พบว่า อยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนนั้น เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในการที่จะให้ความร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ผู้นำต้องการ ซึ่งคุณลักษณะความเป็นผู้นำไม่มีเฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าเท่านั้น แต่บุคคลทุกอาชีพทุกสถานภาพก็สามารถมีภาวะผู้นำได้ตามเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต กิมศิริ (2559, หน้า 62-63) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครู โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเป็นผู้กระตุ้นการใช้สติปัญญา และด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเป็นผู้มีปารมี และการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการสร้างแรงบันดาลใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ภาวะผู้นำด้านวิชาการ พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนนั้น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องมี ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้ ในสถานศึกษาโดยตรง ทำให้ผู้บริหาร และครูได้นำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพวัลย์ นันทยทวิกุล (2557, หน้า 182-183) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลตามลำดับ

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสูงในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีสภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือ

ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยครูครุชรวาสมีความคิดเห็นในด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มากกว่า ครูพระสงฆ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขตมีปริมาณครูในแต่ละโรงเรียนน้อย และมีนักเรียนไม่มาก จึงทำให้มองเห็นถึงการบริหารที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร เสี่ยงล้ำ (2556, หน้า 93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำด้านการสร้างบารมี 2) ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ภาวะผู้นำด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสม ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 จำแนกตามเพศและขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามประสบการณ์ของข้าราชการครูผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการสร้างบารมี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านภาวะผู้นำแบบตามสบาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครุชรวาส ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในโรงเรียนสงฆ์อาจจะมีครูส่วนมากเป็นครูที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จึงทำให้มีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรพต รังงาม (2555, หน้า 70-72) เป็นการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ 4 ด้านของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตาม พบว่า อยู่ในระดับมากทุกรายการค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในภาวะผู้นำแบบปฏิรูป รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบผู้สอนงาน ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำแบบผู้ประกอบการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู ตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู ตามอายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน พบว่า มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันที่ระดับสำคัญ .05

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครุชรวาส ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียน มีความใกล้เคียงกัน จึงทำให้การบริหารงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรพต รังงาม (2555, หน้า 70-72) เป็นการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ 4 ด้านของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตาม พบว่า อยู่ในระดับมากทุกรายการค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในภาวะผู้นำแบบปฏิรูป รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบผู้สอนงาน ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำแบบผู้ประกอบการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู ตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู

ตามอายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน พบว่า มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกันที่ระดับสำคัญ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส อยู่ในระดับมาก แต่ยังพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้มีครูได้พัฒนาด้านวิชาการเพื่อให้ได้ประสิทธิผลภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีสภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ ควรจะพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ ครูพระ ครูฆราวาส และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้พัฒนาเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนสงฆ์ต่อไป

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรให้มีการศึกษาอย่างทั่วถึง

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครูพระสงฆ์ และครูฆราวาส ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาบุคลากรให้มีประสบการณ์โดยการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในทางด้านจัดการเรียนการสอน และได้อบรมเชิงวิชาการเพื่อจะได้นำไปพัฒนาโรงเรียนสงฆ์ให้ดียิ่งขึ้น

1.5 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์ในแขวงสะหวันนะเขต ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ด้าน พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่ควรนำมาพัฒนา คือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสงฆ์

2.2 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนสงฆ์

เอกสารอ้างอิง

- ธนภัทร เสียงล้ำ. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรพต รั้งงาม. (2555). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บัณฑิต กิมศรี. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. งานนิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์วัลัญช์ นันทยทวิกุล. (2557). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2556). โรงเรียนสร้างสรรค์: นวัตกรรมสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิโรจน์ สารรัตน์ (2557). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทนาการที่คนร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุจิตรา สงคราม. (2556). โรงเรียนสร้างสรรค์: นวัตกรรมสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Transformational Leadership Development*. Palo Alto, California: Consulting Psychologists. Burns (1987) Fiedler (1976)
- Lusser & Achua (2001). *Transformational leadership and teacher motivation across*. New York: Mc Graw-Hill.
- Yuki. (1987). *Leadership in organization*. Englewood Cliffs, New jersey Prentice-Hall.